

עין משפט
נר מצוה

בג א ב מו' פ"ב מהל' שבת הלכה ו' סמנ' לאין סה טו"ע' א"ח סימן רטו
בג ג מו' שם פ"ה הל' ח טו"ע' שם ס"א:
בב ד מ"י שם טו"ע' שם סעף ג':
בב ה מו"י פ"ו מהל' יסודי המורה הל' ו' סמנ' עשין ג':
בב ז מו"י פ"ב מהלכות מקואות הלכה ב' סמנ' לאין ק"ל טו"ע' יו"ד סימן קל"ח סעף טו:
בב ח מו"י פ"ו מהל' יסודי המורה הל"ו:

מוסף רש"י

בפסיק רישיה ולא ימות. בלומר לחמור ולש כמטה וז' כשכב וא"ו וז"ל ממש, דכיון דלא אפשר שלא תמות כמתין דשכי ליה, וכי אמרית דבר שאין מתקין מותר מנח ע"ש שאפשר לו שלא אסור, כגון גורל חם מטה סכא וספסל ונבלג שלא יסמין לפשות חרין, ואע"ג דלכלא נמיחש דילמא עבד חרין, כיון דלא מתקין להכי לאפשר לגרירה כלא חרין, כי עבד נמי חרין דהי מלכה גמורה לא מחייב, כגל היי דולאי עבד מודה (סוכה ד,ב). אל ירחיק. שלא יתחנק, ואסרה למוחק אל הסא ואכנסה אל שמש (דברים יב) וסמך ליה לא פשו ק' וגו' (ויחא ח,א). טבילה של מצוה. טבילת טהרה שטבילה המבזה עליו, כורך עליו גמי. להנין עליו מפני חוקן שטף המים (ושם, ח"ט פס' ט).

רב נסים גאון

מאי טעמא לייט עלה רב אי נמיט דרב סבר לה כר' יהודה. ומצא בירורו בפי כמה מרליקין (עש"ל דף כב) רב אמר אין הלכה כר' שמעון בגרייה, לכלל דבר יהודה סבירא ליה דפליג על ר' שמעון ואסר דבר אינו דרכו להשתמר אלא היינו איפכא דזמנתינן מחמיר ר' יוסי טפי מדרבנן וצביריתא מייקל טפי: **ובי תימא איפוך מהנני ב'ו**, וא"ת מ"מ תקשה דזמנתי' לא אסרי רבנן אלא חרס חדש וצביריתא אסרי אפי' ישן מדנקט כלי מתכות וי"ל דנקט צביריתא כלי חדשים לשינס ור"ה כלי חרס ישן: **והאמר רבה ב'ו**, ואם תאמר ואמאי לא מפיק צרייתא דטפי אית לן לפאכזה ממנתי' והו' אמי נמי שפיר ה' דרבה צר תחליפא וינימא דרבנן לדברי ר' יוסי קאמרי ואינהו שרי אף ככלי חרס חדש וי"ל דהתלמוד לא קאמר אלא דאפילו מפין ממני' לא אמי שפיר אלא על כרחין צרייתא אית לן לתרוי' וכיון דאמינא להכי לא צריך להפוכה אלא למימר חסורי מיחסרא:

אבי הכי קשה דרבנן אדרבנן, כללא הכי הו' קשיא דרבנן אדרבנן אלא משום דהשתא פריך מכ"ש קאמר אי הכי:

והאמר רבה ב'ו, ואם תאמר דטפי אית לן לפאכזה ממנתי' והו' אמי נמי שפיר ה' דרבה צר תחליפא וינימא דרבנן לדברי ר' יוסי קאמרי ואינהו שרי אף ככלי חרס חדש וי"ל דהתלמוד לא קאמר אלא דאפילו מפין ממני' לא אמי שפיר אלא על כרחין צרייתא אית לן לתרוי' וכיון דאמינא להכי לא צריך להפוכה אלא למימר חסורי מיחסרא: **אבי הכי קשה דרבנן אדרבנן**, כללא הכי הו' קשיא דרבנן אדרבנן אלא משום דהשתא פריך מכ"ש קאמר אי הכי: **הכי**

והאמר רבה ב'ו, ואם תאמר דטפי אית לן לפאכזה ממנתי' והו' אמי נמי שפיר ה' דרבה צר תחליפא וינימא דרבנן לדברי ר' יוסי קאמרי ואינהו שרי אף ככלי חרס חדש וי"ל דהתלמוד לא קאמר אלא דאפילו מפין ממני' לא אמי שפיר אלא על כרחין צרייתא אית לן לתרוי' וכיון דאמינא להכי לא צריך להפוכה אלא למימר חסורי מיחסרא:

והאמר רבה ב'ו, ואם תאמר דטפי אית לן לפאכזה ממנתי' והו' אמי נמי שפיר ה' דרבה צר תחליפא וינימא דרבנן לדברי ר' יוסי קאמרי ואינהו שרי אף ככלי חרס חדש וי"ל דהתלמוד לא קאמר אלא דאפילו מפין ממני' לא אמי שפיר אלא על כרחין צרייתא אית לן לתרוי' וכיון דאמינא להכי לא צריך להפוכה אלא למימר חסורי מיחסרא:

קב:

גרם כיבוי מי אמר, וא"ת הא קתני ממני' צין מלאים צין ריקנים ומאי רבותא איכא טפי במלאים מצריקנים אי לא דמיירי דזרכן להשתבז וי"ל דס"ד דמיירי ככלים שאין דרכן להשתבז וקמ"ל דלא גזרינן אטו כלים שדרכן להשתבז:

מנער את הטבלא והיא נופלת ואם כבתה בבתה, אומר

ר"י דמיירי דליכא שמן כגד דאי איכא שמן כגד חייב שהרי שופך ממנו והוי כמסתפק ממנו^[כ] דחייב משום מכזה כדלמר בפ"ב דגיאה (דף כב:) וצירושלמי מוקי לה כגד שכזה ולא קתני כגד צרייתא ואם כזתה כזתה^[כ] ואמא לאשמעינן היתר טלטול ע"י ניעור לר' יהודה דאסר טלטול^[כ] כגד שכזה אי נמי אפילו לר"ש וכגד גדול כגון קערה ועשית דמודה ר"ש כדלמר בפרק [כירה] (דף מד.) או כשיש אפר וגחלת אלא שזתה השלשנה^[כ]. פותח ונועץ בדרבו. ואע"פ שע"י כן ממנהגה הני ומתרחק השמן מן השלשנה או מתקצר^[כ] והוי מכזה או מצעיר אבל אין לפרש משום כיצוי דרוח דלחורי הדלת ליכא רוח ועוד דא"כ הו' ליה למימר פותח אדם דלת כנגד הני דקאחמר בסמון כנגד המדורה ועוד^[כ] דלמנן פותח נוטל מאי איסורא איכא אלא כדפרישית ואי לא משום כיצוי והצנעה משום טלטול אין לאסור דזנעילת דלת לא חשיב טלטול וגם לא הוי צסיס לדבר האסור דזית חשוב הוא וצטל אגב צית אי נמי שזכח דלא הוי צסיס: **מר סבר גזרינן**, הלכך לריך ליזהר שלא לפתוח הדלת לפני המדורה אפילו צרות מנזיה דהא לייט עלה אבי דהוי בתראה והני"מ כשהמדורה קלת קרובה אלא הדלת: **והא איפכא שמעינן דהו**, לאו דווקא איפכא דר' יוסי דצרייתא הוי כמו ממני' דאסר דרכו להשתמר אלא היינו איפכא דזמנתינן מחמיר ר' יוסי טפי מדרבנן וצביריתא מייקל טפי: **ובי תימא איפוך מהנני ב'ו**, וא"ת מ"מ תקשה דזמנתי' לא אסרי רבנן אלא חרס חדש וצביריתא אסרי אפי' ישן מדנקט כלי מתכות וי"ל דנקט צביריתא כלי חדשים לשינס ור"ה כלי חרס ישן: **והאמר רבה ב'ו**, ואם תאמר ואמאי לא מפיק צרייתא דטפי אית לן לפאכזה ממנתי' והו' אמי נמי שפיר ה' דרבה צר תחליפא וינימא דרבנן לדברי ר' יוסי קאמרי ואינהו שרי אף ככלי חרס חדש וי"ל דהתלמוד לא קאמר אלא דאפילו מפין ממני' לא אמי שפיר אלא על כרחין צרייתא אית לן לתרוי' וכיון דאמינא להכי לא צריך להפוכה אלא למימר חסורי מיחסרא:

כל כתבי פרק ששה עשר שבת

גב'ו הוא **דאמר כר"ש**. דשרי לעכוזי דליקה צעור גדי: **גרס כיצוי**, כי האי גוונא כשמגיע למים הוא כזה: **מי אמר**, דילמא הא דקתני בזמנתי' ועושין ממזיה בכל הכלים לאו בחדשים המתבקעים קאמר: **נה**, דולק קרוישיי"ל: **אלא בשבת**, דשכחו מצעוד יום על הטבולא שלא מדעת:

אצל מניח נעשים, טבולא צסיס לדבר האסור ואסור לטלטלה כדי לנערה: **לייט עליה**, על כל המורין כן: **כר' יהודה**, דלמר דבר שאין מתכוין אסור: **צפסיק רישיה**, והכא נמי הרוח מכזהו: **כנגד המדורה**, ואע"פ שרוח מנשבת ומצעיר האור: **מאי טעמא דמאן דאסר**, אין דרך להצעיר צרות מנזיה ולא פסיק רישיה ולא ימות הוא: **אף כלי כפר שימין**, חרס העשוי מאותו עפר חזק הוא ואין משמכר. אלמא לר' יוסי צגס כזוי טפי מייקל מדרבנן: **וכי תימא איפוך מהנני**, ומני צרישא דצרי ר' יוסי ומכמים אוקרין ככלי חרס חדשים כו': **ור' יוסי דצרישא**, דמשמע דזההנו דפקעי מודה דהא כפר שימין וכפר חנניה הוא דקשרי: **לדצריסס קאמר להו**, לדידי כל הכלים שרו דגרס כזוי מותר אלא לדידכו נהי דאסרימין גרס כזוי אודו לי מיהת דזהני אפילו גרס ליכא: **כורך עליו גמי**, קס"ד השתא כדי שלא ימחק את השם צמיס. אלמא לרבנן גרס מחק אסור ולר' יוסי שרי: **וצלנד שלא ישפשא**, דהוי מוחק צידים: **וספספא**, דהכא גמי דאלכרוה רבנן משום שלא ימחק הוא: **האי גמי היכי דמי**, להגין עליו: **אי דמיסדק**, שלא יכנסו צו מים וימחק הו' חזניה: **ואי דלא מיסדק**, לצשרו: **עייני ציה מיא**, ואינו מגין מללמחוק: **סיפוק ליה דמשום דיו**, כלא גמי נמי חיין דיו, ומשני כלשה: **מכל מקום קשיא**, גמי לרבנן למא להו: **מכלל דלר' יוסי כו'**, בזמניה והא כמיצ לא יראה צך ערות דבר (דברים כג): **אלא אי איכא גמי הכי נמי**, דמודה ר' יוסי דלריך לכרוך עליו גמי ולא סגי ליה לאטומי ידיו עליו דילמא מיסתלי ושקיל ליה לידיה: **טבילה**

והכי קתני עושין מחיצה בכלים ריקנין ובמלאים שאין דרכן להשתבר ואלו הן כלים שאין דרכן להשתבר כלי מתכות וכלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה גמי אין דרכן להשתבר ורמי דרבנן אדרבנן ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי דתניא הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת יגודמנה לו טבילה של מצוה כורך עליה גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר לעולם יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשא שאני התם דאמר קרא יואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם עשייה הוא דאסור גרמא שרי אי הכי הכא גמי כתיב לא תעשה [כל] מלאכה עשייה הוא דאסור גרמא שרי מיתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי לכבויו אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן ומה התם דאדם בהול על ממונו שרי הכא לא כל שכן ותסברא האי גמי היכי דמי אי דמיהדק קא הוי חציצה אי לא מיהדק עיילי ביה מיא חציצה תיפוק ליה משום דיו בלחה דתניא יהדם והדיו הדבש והחלב יבשין חוצצין לחים אין חוצצין מכל מקום קשיא אלא אמר רבא בר רב שיאל הדיינו מעמייהו דרבנן דקסברי אסור לעמוד בפני השם ערום מכלל דר"י סבר מותר לעמוד בפני השם ערום דמנח ידיה עילויה לרבנן נמי דמנח ידיה עילויה וימנין דמשתלי בשבת

מהדק, עיילי ביה מיא ומסקי לשם ולא מהני גמי לח לשם שכתוב על בשרו מיד. ולא איפרקא הא קשיא.
חב אקשינן עליה ותיפוק ליה דדיו גופיה שהשם כתוב בו שחוצץ, ופרקינן הב"ע בדיו לחה שאינה חוצצת, דתניא הדרם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחים אין חוצצין. ופרקינן על קושיא הראשונה רבנן דאסרי לטבול עד דכריך על השם גמי לח, לאו משום דסבירא להו גרם מחוקת השם אסור, דכל גרמא שרי, והכא משום דאסור לעמוד בפני השם ערום מצריכי גמי לח, וכיון דלא צריך אלא לכסויי השם וממילא ידעינן שאין מהדק הגמי, ולא איכפת ליה אי עיילי מיא דלא חייש לגרם מחוקה. ואקשינן וכו' ר' יוסי מותר לעמוד בפני השם, ושנינן לר' יוסי מכסוהו לשם כידו וטבול. אי הכי לרבנן נמי ניכסיה בידיה, ונודהו זה הסיפוק, ופרקינן דלדברי רבא אסור לעמוד בפני השם ערום, ואי איכא גמי ויכוצא בו לכרוך על השם ולטבול בזמניה, דכ"ע דכריך, כי פליגי הו"א דליכא מידו מצוי וצריך להדוריו ולאחיו,

מסורת הש"ס

א) לקמן קסה: ודף קמב:,
ב) [ומלין טו,א:] א לעיל עה,
ק) ק"ל: קח. קלג. [קמג].
כ) כלה לו. סוכה לג: כמותות ו,
כב) מסורת כה, (ד) [קידושין לג, וע"נ],
כג) יומא ט, פח, [מס']
סופרים פ"ה הל"י"ג, (ו) לעיל קח:,
(ז) פסחים סה: מנחות כה, [ומזים לה, ח] ונתי' מוס' עירובין כג: וצבילה ט,
וכמותות ג: וצ"מ ג, שטעות מה: ד"ה אי הכין,

תורה אור השלם

1 ויתקצתם את מוקדחתם וישברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגרעו ויאבדתם את שקם מן הקוקס והזאת דברים יב ג
2 ויום השביעי שבת לך אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובקרך בערך ואמקך ובקמקך וגרך אשר בשעריך:

שמות כ ט

הגהות הב"ח

(ב) גמ' כנגד המדורה:

גליון הש"ס

גמ' הרי זה לא ירחוץ, ע"י מזה דף טו ע"ב מוס' ד"ה טא פתור: שם דמנח ידיה עליה: ע"י תפתות הששן סימני י:

מוסף תוספות

א. לאשמעינן דלא חיישינן למח שבחבקעים.
ב. מוס' ה"ל"ש, ב. בשעה שזרז דולק, מוס' ה"ל"ש, ג. והכי תני התם: יג שיהיה מונח ע"ג הטבילא, סמלק את הטבילא והני נופלי וכו' תני שמורא בר אבא קמי' דרבי יוחנן ג. והכי תני התם: מוס' ה"ל"ש, ד. גזור, מוס' ה"ל"ש, ה. ואמא לאשמעינן שמורת לטלטל ואם כבתה הגחלת כבתה, מוס' ה"ל"ש, ו. כגון שהניר קקוע באחוריה הדלת, מוס' ה"ל"ש, ז. כיון שאינו נזהר לפתוח ולנעול בנחת, מוס' ה"ל"ש, ח. אי משום רוח, מוס' ה"ל"ש.

רבינו חננאל (המשך)

יוסי מותר בכלים מליאין כפר, כגון כלי מתכות וכלי כפר חנניה וכפר שיחין שחרש שחלון וכפר שיחין מחבקצין באור, ואע"פ (שאין) שגורגס כיובר אסור, כגון חני שרי, ור' יוסי דשרי גרם מחוקת שם, משום דאמר לך התם עשייה אסור גרמא שרי רבנן, בשבת גרמא כמו מלאכת מחשבת היא ואסור, ואע"ג דכתיב לא תעשה כל מלאכה, (כל מלאכה) מדאורייתא עשייה אסורה, מיהו גזור רבנן אפילו גרמא משום דק"ל אדם בהול על ממונו, אי שרית ליה אתי לכבויו, חוב אקשינן דרבנן אדרבנן, התם בגרם מחוקת השם מצריכי ליה גמי לח, והכא שרו בגרם כיבוי, ואקשינן עלה האי גמי לח היכי דמי, אי דקטרו ומיהדק הוא גופיה חיין בטבילה, ואי לא

מהדק, עיילי ביה מיא ומסקי לשם ולא מהני גמי לח לשם שכתוב על בשרו מיד. ולא איפרקא הא קשיא.
חב אקשינן עליה ותיפוק ליה דדיו גופיה שהשם כתוב בו שחוצץ, ופרקינן הב"ע בדיו לחה שאינה חוצצת, דתניא הדרם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחים אין חוצצין. ופרקינן על קושיא הראשונה רבנן דאסרי לטבול עד דכריך על השם גמי לח, לאו משום דסבירא להו גרם מחוקת השם אסור, דכל גרמא שרי, והכא משום דאסור לעמוד בפני השם ערום מצריכי גמי לח, וכיון דלא צריך אלא לכסויי השם וממילא ידעינן שאין מהדק הגמי, ולא איכפת ליה אי עיילי מיא דלא חייש לגרם מחוקה. ואקשינן וכו' ר' יוסי מותר לעמוד בפני השם, ושנינן לר' יוסי מכסוהו לשם כידו וטבול. אי הכי לרבנן נמי ניכסיה בידיה, ונודהו זה הסיפוק, ופרקינן דלדברי רבא אסור לעמוד בפני השם ערום, ואי איכא גמי ויכוצא בו לכרוך על השם ולטבול בזמניה, דכ"ע דכריך, כי פליגי הו"א דליכא מידו מצוי וצריך להדוריו ולאחיו,